

bio ZOEKT BOER

een gezamenlijk initiatief van Boerenbond, ABS en BioForum

**Omschakelen
naar biologische
productie,**

**Omschakelen naar biologische
melkveehouderij**

Inleiding

De omschakeling van een landbouwbedrijf van gangbare productie naar biologische productie vraagt een duidelijke koerswijziging van zowel het bedrijf als de bedrijfsleider. De vraag naar biologische zuivel groeit, waardoor geregeld een aantal melkveehouders beslissen om met hun bedrijf de stap naar bio te zetten. Het is een haalbare stap, mits er voldoende areaal is voor een goede weidegang en de landbouwer de nodige teelttechnische kennis heeft voor een kwaliteitsvolle ruwvoederproductie. Van doorslaggevend belang is dat je als landbouwer inzicht hebt in de principes van de biologische landbouw die schuilgaan achter de normen en de wetgeving. In deze brochure krijg je een overzicht van de belangrijkste veranderingen die op en rond je bedrijf uitgewerkt moeten worden voor een succesvolle omschakeling.

Teelttechniek Voederteelten

Het weidebeheer van biologische melkveehouders is gericht op het behalen van een maximale productie uit gras-klover. Dat is ook het belangrijkste voedergewas, dat meerdere keren per jaar gemaaid wordt om in te kuilen. Het speelt een belangrijke rol in de stikstofvoorziening. Nadat je enkele jaren gras-klover aanhoudt in je teeltrotatie, kan je een stikstof behoevend gewas zoals maïs telen. Vervolgens krijgen granen een plaats in de rotatie, zuiver, of in de vorm van een mengteelt (granen met erwten of bonen). Dit wordt ofwel droog geoogst, ofwel als gehele-planten-silage. Soms worden er ook voederbieten geteeld. Al deze teelten focussen op een goede bedrijfseigen eiwit- en energieproductie. Met de aankoop van

Grasklover is het belangrijkste voedergewas, dat meerdere keren per jaar gemaaid kan worden om in te kuilen.

**Omschakelen
naar biologische
melkveehouderij**

biologisch krachtvoeder en mineralen kan bijgestuurd worden waar nodig, afhankelijk van hoe intensief er gemolken wordt. Je kunt ook reststromen gebruiken, al moeten die wel van biologische oorsprong zijn. Aangezien biologisch krachtvoeder duur is, is een eigen kwaliteitsvolle ruwvoederveorziening zeer belangrijk. Ook je fokbeleid zal je daarop moeten afstemmen. Een veestapel die goede melkproducties kan realiseren op ruwvoeder is noodzakelijk. Op een zorgvuldig uitgebaat biologisch melkveebedrijf met een goede grondsoort is een productie van 10.000 tot 12.000 liter melk en 300 kg rund per ha voederteelten haalbaar.

Bemesting

Organische mest en compost vormen de basis van de bemesting. Ze bevorderen de opbouw van een gezonde voeding- en humusrijke akker, met een gevarieerd bodemleven. De controleorganisaties vragen van de biologische telers jaarlijks een bemestingsplan. Je mag biologische mest of meststoffen gebruiken die vermeld worden in bijlage I van de Europese verordening voor de biologische landbouw. Heb je mest te kort en vind je niet voldoende biologische mest bij een collega-bioboer, dan mag je ook mest van gangbare extensieve veehouderijen gebruiken. Er zijn ook diverse organische korrelmeststoffen in de handel om bij te sturen indien nodig, al is dit wellicht een te duur product om in te zetten bij voedergewassen. Heb je een mestoverschot, dan moet je die mest afzetten op biologische gronden van collega's-bioboeren. Hierdoor kan tussen een veehouder en akkerbouwer een samenwerking ontstaan voor de uitwisseling van mest en voeders.

Onkruidbeheer en gewasbescherming

De onkruidbestrijding gebeurt zonder herbiciden. Onkruidbeheer in de weide is gebaseerd op het tijdig uitsteken van niet-gewenste planten, zoals zuring. In de akkerbouwmatige teelt van ruwvoeders zijn er gradaties op het vlak van onkruidbeheersing. In maaigewassen zoals gras-klover of luzerne kan je onkruid gemakkelijk onderdrukken. Granen of mengteelten vereisen de inzet van een wiedege. Een grotere uitdaging is het onkruidbeheer in de teelt van maïs en voederbieten. Het vraagt een goede planning en je pakt het liefst in een vroeg stadium aan. Je hebt verschillende machines nodig: een wiedege en een schoufelbalk met verscheidene elementen, zoals vinger- en torsiewieders, ganzenvoetschoffels, eventueel rijenbranders enzovoort. Die stellen je in staat om het manueel schoffelen of wieden van onkruid tot een minimum te beperken. Door de snel evoluerende technieken, denk maar aan de inzet van

rtk-gps en diverse sensoren en camera's, zijn de resultaten van mechanische onkruidbestrijding de laatste jaren enorm vooruitgegaan. Een ruime vruchtwisseling is een belangrijke troef in de onkruidbestrijding: hoe ruimer, hoe kleiner de kans dat de onkruidvegetatie zich kan aanpassen aan één teelt. Het grote aandeel van gras-klover in de teeltrotatie heeft eveneens een positieve invloed op het onderdrukken van onkruid. Desondanks zal bij de omschakeling naar biologische melkveehouderij de arbeidsbehoefte voor de ruwvoederteelt in het voorjaar toenemen.

Het zaaizaad en het vegetatief teeltmateriaal moeten afkomstig zijn van biologische landbouw. Je kunt van de controle instantie hiervoor een ontheffing krijgen indien dit teeltmateriaal niet verkrijgbaar is in biologische kwaliteit volgens de databank <http://www.organicxseeds.be>.

Ziekten en plagen in de ruwvoederteelt komen beperkt voor. Als planten kunnen groeien in goede omstandigheden zijn ze hiervoor minder vatbaar. Een vlotte groei steunt dus op een goede toestand en vruchtbaarheid van de bodem. Daarnaast vermindert een teeltrotatie die ruim genoeg is de kans op bodemgebonden ziekten. Ziekten en plagen kunnen ook worden vermeden via andere teeltmaatregelen zoals rassenkeuze, plantafstand of zaaitijdstip. Na het scheuren van grasland kunnen emelten en ritnaalden soms schade veroorzaken. Ook vogels richten schade aan. Kraaien pikken jonge maïsplantjes uit indien die niet diep genoeg gezaaid zijn. Jonge erwten en bonen zijn dan weer gevoelig voor duivenschade.

Huisvesting en diergezondheid

Elk dier heeft zijn natuurlijk gedrag. Als biologische veehouder tracht je dat natuurlijk gedrag zo veel mogelijk te respecteren, wat bijdraagt tot een beter dierenwelzijn. Melkvee wordt doorgaans gehuisvest in een ligboxenstal of potstal, of een combinatie van beide. Een roostervloer is toegelaten, maar die mag dan niet meer dan de helft van de minimale binnoppervlakte beslaan (max. 3 van de 6 m²). Tijdens het graasseizoen moeten de dieren kunnen grazen op de weide. Een voldoende grote huiskavel is dus noodzakelijk. Tijdens de winter mogen de dieren op stal blijven, zolang ze zich vrij kunnen bewegen en de stal voldoet aan de algemene huisvestingsnormen (zie 'Bio en de Wet').

Ondanks de extra aandacht voor het dierenwelzijn, is een ziek dier niet uitgesloten. Veehouders mogen hun dieren op allerlei manieren behandelen: met kruiden, homeopathie of klassieke geneesmiddelen. Klassieke geneesmiddelen zijn vaak een laatste redmiddel. Na het toedienen van geneesmid-

De onkruidbestrijding gebeurt zonder herbiciden, dus thermisch of mechanisch met wiedege of schoffel.

delen wordt wel de wachttijd verdubbeld vooraleer je het product als biologisch mag verkopen. Antibiotica mogen nooit preventief gebruikt worden.

Omschakeling

De weilanden en akkers moeten een omschakelingsperiode ondergaan van 2 jaar. Vanaf 1 jaar na de start van de omschakeling kan het melkvee aangemeld worden. Dat vee is op 6 maanden omgeschakeld. Je levert dus de eerste biologische melk 18 maanden nadat de omschakeling van je percelen startte.

De omschakeling van een perceel start nadat je aan de controle instantie van jouw keuze gemeld hebt dat je wilt omschakelen en je aangesloten bent. Zij meldt je vervolgens de officiële startdatum van de omschakeling van dat perceel. De datum van je aanmelding kan je zelf kiezen. Dat kan op alle momenten van het jaar. Het is belangrijk om die datum heel bewust te kiezen. De meeste bedrijven starten door in het voorjaar van jaar X (maart-april) hun weiland en bepaalde akkers aan te melden. De jaren nadien kunnen de resterende akkers aangemeld worden. In het voorjaar van jaar X+1 meld je dan je dieren aan.

Vanaf het moment dat je de dieren aanmeldt voor omschakeling, voeder je ze met aangekocht biovoeder of eigen omschakelingsvoeder uit het tweede omschakelingsjaar. Je mag in geen geval nog gangbaar voeder geven, ook geen eigen overschotten. Een uitzondering wordt gemaakt voor maximaal 20% van de voeders, die afkomstig mogen zijn van begrazing op een weide in 1ste jaar omschakeling of van blijvende voedergewassen of eiwithoudende gewassen die je tijdens het eerste omschakelingsjaar (van de plantaardige productie) ingezaaid en geoogst hebt. Maïs die geoogst werd in het eerste omschakelingsjaar mag je bijvoorbeeld niet meer geven als voeder.

**Omschakelen
naar biologische
melkveehouderij**

Een melkveebedrijf omschakelen is een complexe puzzel, maar je hoeft die gelukkig niet helemaal zelf te leggen. Een biobedrijfsadviseur kan je helpen om op jouw bedrijf een goede planning en teeltrotatie uit te werken. Maak hier gebruik van! De Vlaamse overheid biedt hiervoor een subsidie aan. Meer info over de adviesmogelijkheden vind je in de brochure 'Biologische productie: wetgevend kader en ondersteuning'. Je bent niet verplicht om je hele bedrijf om te schakelen naar biologische productie. Indien je nog andere takken hebt en die gangbaar wil houden, kan dat. Je mag wel geen biologisch en gangbaar rundvee houden op hetzelfde bedrijf (geen parallelle productie).

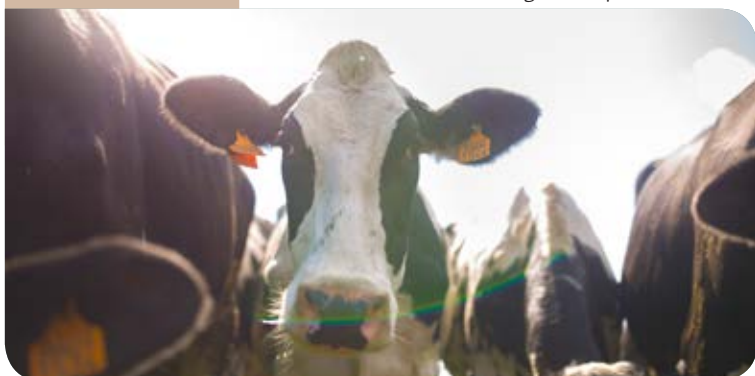
Afzet

Vooraleer je begint om te schakelen naar de biologische teelt, is het uiteraard zeer belangrijk om goed te weten wie jouw biologische producten zal afnemen en, indien mogelijk, onder welke condities. De markt-vraag is niet voor alle sectoren even groot en bovendien zijn de eisen van de afnemers soms zeer specifiek. Informeer je dus goed vooraf. De Vlaamse biomelkproductie bleef lange tijd beperkt en stabiel, maar de afgelopen jaren hebben enkele bedrijven zich aangemeld voor omschakeling. Daardoor produceren we tegenwoordig heel wat meer biologische melk in Vlaanderen. Die trend zien we eveneens in andere Europese landen. Gelukkig groeit de markt-vraag ook sterk, waardoor vraag en aanbod de voorbije jaren goed in evenwicht

Tijdens het graasseizoen, 15/5 tot 15/10, moeten de dieren kunnen grazen op de weide.

**Omschakelen
naar biologische
melkveehouderij**

bleven. Dit resulteert over de jaren heen in een behoorlijk stabiele prijs voor biologische melk, wat goede economische toekomstperspectieven biedt voor biomelkveehouders.

Onderzoek

Het CCBT, Coördinatiecentrum voor Praktijk-onderzoek Biologische Teelt, verbindt de Vlaamse proefcentra en de sector. Op zijn website kan je als boer gemakkelijk informatie vinden over de nieuwste technieken en de resultaten van proeven gericht op biolandbouw. Het CCBT verspreidt op regelmatige basis ook een nieuwsbrief. Meer info op www.ccbt.be.

Hieronder vind je een overzicht van de Vlaamse proefcentra die relevant zijn voor deze sector:

Inagro - Afdeling Biologische Productie

- Praktijkgericht onderzoek voor de biologische akkerbouw, groenteteelt in de openlucht en voedertelten
- www.inagro.be

Bio zoekt Boer

Informeert en adviseert over omschakelen naar de biologische productie.

Sander Van Haver

G 0470 26 66 60
sander.van.haver@biozoektboer.be

Eveline Driesen

G 0494 71 22 07
eveline.driesen@innovatiesteunpunt.be

Ignace Deroo

G 0478 42 46 35
ignace.deroo@boerenbond.be

Bio zoekt Keten

Informeert over de marktkansen en afzetkanalen voor biologische producten.

Paul Verbeke

paul.verbeke@bioforumvl.be
T 03 286 92 68

Marijke Van Ranst

T 03 286 92 67
marijke.vanranst@bioforumvl.be

bio ZOEKT
BOER

een gezamenlijk
initiatief van
Boerenbond, ABS
en BioForum

Diestsevest 40, 3000 Leuven
info@biozoektboer.be - facebook.com/biozoektboer
www.biozoektboer.be

bio ZOEKT
KETEN

EEN PROJECT VAN BIOFORUM VLAANDEREN
IN SAMENWERKING MET ALGEMEEN BOERENSYNDICAAT EN BOERENBOND

Regine Beerplein 1 bus E305, 2018 Antwerpen
www.biozoektketen.be

Vlaanderen
verbeelding werkt

Het project wordt financieel gesteund
door de Vlaamse Overheid